

אימן סאפיה, מתקופת לימודיו בלונדון בבית הספר רמבר לבלט ומחול בן זמננו, צילום: יונתן בריד
Aiman Safiah during his studies at Rambert School of Ballet and Contemporary Dance, photo: Jonathan Bride

אימן סאפיה ז"ל (1991-2020) רות אשל

נופתו של הרקדן אימן ספאיה נמשתה מהים בתום ארבע ימי חיפושיו. הוא נכנס לים ב־24 למאי והיה רק בן 29 במותו. אימן היה רקדן מוכשר ופורץ דרך כרקדן מוסלמי בחברה הערבית פלסטינית בישראל. לראשונה ראיתי את אימן בסטודיו בקיבוץ געתון. כשעיניה בוחקות מהתרנשות, סיפרה יהודית ארנון על התגלית של רקדן ממוצא ערבי מוכשר מאוד שהיא החליטה לטפח. היא הזמינה אותי להיכנס לסטודיו. אימן עמד ליד הבר, וראיתי שהוא דקיק, גבוה, נמיש, קווים ארוכים ועשה פלייה גדול. יהודית ניגשה אליו, תיקנה את מיקום היד וזיברה אותו על איכות התנועה כמי שמבקשת לגדל אמן ולא רק רקדן וירטואוז.

אימן נולד בכפר יאסיף למשפחה ליברלית. הוא היה תלמיד של ראבעה מורקוס, והיא זאת שהמליצה על הנער בן ה־15 להירשם ללימודי מחול באולפן למחול של קיבוץ געתון, שבו למד עד גיל 18. בזכות המלצתה של יהודית ארנון, התקבל ללמוד בלונדון ב־2010 בבית הספר רמבר לבלט ולמחול בין זמננו (Rambert School of Ballet and Contemporary Dance) ועל מלגה של קרן קלור (Clare Duffield Foundation) לאורך ארבע שנים וקיבל תואר ראשון. בהמשך, השתתף במיוויקל ובפרויקטים מגוונים בלונדון.

אימן היה חבר בלהקת רימאז למחול עכשווי וסופי של ראבעה מורקוס, התקבל לפרויקט של KVS Theatre & Le ballets C de la B עם סיבוב הופעות לאורך שלוש שנים באירופה, אפריקה, ארצות הברית, וכן השתתף בפרויקטים במחול עם רקדנים ערבים מארצות ערב. בהמשך רקד בניו יורק בלהקת Ya Samar Dance Theatre. בארץ לימד בסדנאות באולפן למחול בגעתון, בסדנה למחול בחיפה, ברמאללה, וכן בסטודיו ראבעה מורקוס ובבית הספר אלמל למחול בנצרת של ויזאד עטאלה.

אימן והרקדנית שרון הללי אסא, יצרו את הדואט *לחם* שהועלה בפסטיבל מיפו עד אגריפס. לדברי שרון, היצירה עסקה בקמח, בחומר המחבר ביניהם כאשר האמן היה מסור לרעיון של דו קיום ואנושיות.

אלדר אלגרבל, מתוך *מתיאוס פסיון של תמיר גינץ*, להקת קמע, צילום: כפיר בולוטין
Eldar Elgrably in *Matheus Passion* by Tamir Ginz, Kamea Dance Company, photo: Kfir Bolotin

אלדר אלגרבל ז"ל (1987-2020) תמיר גינץ

אלדר אלגרבל, בן 33, הלך לישון ביום שישי 22.5.2020 ולא קם. הוא היה אמן בחסד עליון שהיווה השראה אין סופית ליוצרים ולחבריו, הופעותיו על במות בארץ ובחוץ לארץ הפעיעמו עשרות אלפי צופים. דמותו, כישורו ואישיותו האצילית חקוקים לעד בכל יצירות הלהקה.

אלדר רקד בתפקידים מרכזיים בכל יצירותיו של תמיר גינץ בלהקת קמע והיה מקור השראה לעשור של יצירות מוערכות שנתפרו למידותיו, כדוגמת: *במדבר דברים*, לא נודע ובתפקידו הבלתי נשכח *כישו בהפסיון של קמע* 2727, תפקיד חייו.

אלדר נולד ברחובות ב־1986. בצעירותו עסק בהתעמלות והחליט לפנות ללימודי המחול ולמד במסלול שש שנתי של מנמת המחול בניהולה של מריולן גוטסמן בבית הספר בתיכון ע"ש אהרון קציר ברחובות. לאחר שירות צבאי של חמש שנים כקצין בצה"ל, חזר לרקוד שנה במסלול להכשרת רקדנים בביכורי העיתים.

הוא החל לרקוד בלהקת קמע בעונת המחול 2011, היה סולן ובהמשך לקפטן הרקדנים. כעבור שבע שנים, ביולי 2018, פרש מלהקת המחול קמע ובעונה זו הוזמן להיות מנהל חזרות מחליף במשך מספר חודשים. בעונת 2018-2019 רקד בפרויקטים של כוריאוגרפים שונים כרקדן עצמאי ובהם: *חחח.דוט.קום של* הכוריאוגרפית רונית זיו. הוא חזר לקמע בעונת 2019-2020 כאסיסטנט למנהל האמנותי ורקדן בכיר בלהקה וגם בתפקיד זה הצטיין והיווה דוגמה ומופת לכל מקורביו. היה מורה אהוב ומוערך בבית הספר בת דור באר שבע, מסור ומקצוען בעבודתו, לימד את כל תלמידי בית הספר, וכולם קשורים אליו ומעריכים אותו.

וכמה מילים על אישיות: "אלדר, היית לנו ללהקת המחול קמע, לבית הספר בת דור, לקהילת המחול בישראל ובעולם, לדורות של רקדנים, צוותים, מנהלים ולכל מי שהכיר אותך, דוגמה ומופת למצינות, ענווה, כוח והתמדה, לאמן מדהים שרוקד מעבר לגבולות היכולת ובמסירות אין סופית, ומעל לכול היית לי נאמן. נאמן באמת. עשרות אלפי אוהדים יחלמו על דמותך שמילאה את הבמות בעשור הזה ויתגעגעו. אני שולח לך את האהבה ותמיד, תמיד תחייה בתוכי."

לזכרם

משמאל, צילום של ורה גולדמן שהורד מהפייסבוק ב־2020
Vera Goldman, downloaded from Facebook, 2020

מימין: ורה גולדמן, באדיבות ארכיון הספרייה למחול בישראל, בית אריאלה, תל אביב
Vera Goldman, courtesy of the Israeli Dance Archive at Beit Ariela, Tel Aviv

ורח גולדמן ז"ל (1921-2020)

רות אשל

את תפקיד המוות ביצירה של *הסימפונייה הבלתית גמורה של* פרנץ שוברט, וכן את מלכת האש ביצירה *Il Amor Bruja של* מנואל דה פאללה (Falla). עם סיום מלחמת העולם השנייה נסעה במשלחת ריקודי עם ישראליים לאירופה ושם פגשה את שארית הפליטה. ב־1947 נסעה לאוסטרליה כדי לבקר את הוריה, התוודעה למחול האתני של האבוריגינים, במחולות פוליניזים, באליניזים ופיליפיניזים. בהמשך, עברה להודו (1974-1979) ושם למדה מחול הודי קלסי. היא חזרה לארץ בשנות ה־80 של המאה הקודמת, וב־1988 יחד עם נעמי אלסקובסקי והילדה קסטן העלתה ערב מחווה לקראוס. היא כל הזמן לימדה מחול הודי. בשנותיה האחרונות הזמינה אותה מספר פעמים אנדראה אמורט (Amort) לווינה להרצאות על מחול ההבעה ביישוב, וכך חשה מה שביא לה אושר רב. בשארית שנותיה התגוררה בבית אבות בפתח תקווה. היא נפטרה בעודה בודדה בחודש מאי בתקופת הבידוד של הקורונה.

כשמעתי שורה גולדמן נפטרה, חשבתי שזה הקץ לדור הרקדניות מתקופת היישוב. אזכור אותה כאישה מלאת להט למחול, עיניים גדולות ורוקות, עצמות לחיים גבוהות. כשהייתה מעל גיל 90 או פלוס סיפרה לי שהיא רוקדת כל יום. שמה מוזיקה ורוקדת כשעתיים בסלון ביתה.

ורח נולדה בווינה בראשית שנות ה־20 ולמדה בלט קלסי. הוריה לא היו ציונים, וב־1936 ברחו איתה הוריה לאוסטרליה. היא חשה שאינה שייכת לעם האוסטרלי ובניגוד לרצון הוריה, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה הצליחה להגיע לארץ והתגוררה בקיבוץ.

נרטוד קראוס הופיעה בקיבוץ וורה והחליטה שעליה ללמוד אצלה. לא היה לה כסף ונרטוד שהבחינה בכישוריה הדרמתי קיבלה אותה ללימודים ללא תשלום. אחר כך היא רקדה בבלט האופרה של קראוס באופרה העממית, רקדה

אצלי בסטיפנדיה! והמשכתי לרקוד, אבל כמו שאמרתי, בהתחלה לא כל כך אהבתי את השיטה הזאת ודילגתי על שיעורים ואחר-כך פשוט לא באתי יותר. עברה שנה, הייתה בסטודיו הופעה ואימי הגיעה למופע והילדה איננה. היא ניגשה למיה ושאלה עליי, ומיה אמרה: "אני חשבתי שאתם אמרתם לה לא לבוא לשיעורים." ואז מיה לקחה אותי לשיחה שבעקבותיה חזרתי לרקוד. מיה ידעה איך לעורר בי את האהבה לריקוד. היא הייתה לוקחת אותי לראות סרטי מחול רוסיים של "הבולשווי" ב"בית הידידות ישראל-ברית המועצות", וזה היה כמו חלום. היא שדרבנה אותי וכל הזמן הייתה אומרת לי: "את מסוגלת להגיע ליותר, את מסוגלת להגיע לרמת הרקדנים בסרט". היא חינכה אותי בדרך הקשה. היום אני מסירה בפניה את הכובע על הדרך הקשה. היא ידעה להוציא ממני את המרב.

אחר-כך עברנו משכונת מחלול לגור בגבעתיים. הייתי עוד תלמידה בבית ספר יסודי והיא אמרה להוריי שאני יכולה לגור אצלה כדי שאוכל להמשיך לרקוד, ונרתי אצלה שלוש שנים. היינו כמו משפחה, ממש משפחה. היא טיפחה אותי בצורה בלתי רגילה. המטרה של מיה הייתה שאני ארקוד ב"בולשווי". נקודה. ב-1959 התקיימה תחרות בלט במסגרת פסטיבל הנוער הדמוקרטי בווינה. מיה הכינה אותי לתחרות. עבדנו הרבה יחד וגם הייתי באה לבדי לסטודיו להתאמן, והיא תמיד אמרה: "צריך לעבוד 24 שעות!" והייתה יורדת מדי פעם לבדוק איך אני עובדת. הייתי צריכה לרקוד שם שישה ריקודים, שלושה ריקודי אופי ושלושה קלסי. מיה הייתה בין השופטים בתחרות. הגיע יום התחרות. השלב הראשון היה קלסי. נכנסתי לאולם וראיתי את כל הרקדנים עושים חימום ואמרתי לעצמי: איך אתחרה בהם? אני אפס לעומתם, אך להפתעתי זכיתי במקום השני, ובריקודי אופי רקדתי ריקוד קווקזי בתפקיד נער. הגעתי למקום הראשון - מדליית זהב. מיה חשבה שעליי להסתפק במדליית כסף - וכך היה. חזרנו לארץ והיה רעש גדול. ומה שקרה, שהשופט הרוסי ששפט אותי הציע לי סטיפנדיה ל"בולשווי" ושהוא יהיה האופוסטרופוס שלי שם - ואבי לא הסכים שאסע לרוסיה.

אז התחיל חיכוך בין הוריי למיה, וידיד שלי, שרקד בלהקת "ענבל", הציע שאבוא ל"ענבל". עד אז רקדתי והופעתי באופרה ובכל מיני מקומות, אך ללא תשלום, וכאן, פעם ראשונה, הגיעה הצעת עבודה. המעבר היה קשה. אני בכיתי ומיה בכתה. מיה ושרה לוי נפגשו, ושרה לוי אמרה לה: "זה שואו ביזנס. נכון, את עשית אותה ועכשיו אני זוכה בה."

שרה לוי קיבלה אותי מוכנה ל"ענבל". היא לא בנתה אותי, היא לא עשתה כלום. בשיעורים היא הייתה ניגשת אליי ומבקשת שאנמך את הרגל, כי לעומת הרקדנים האחרים הייתי מקצועית מדי. המשכתי עוד עם מיה ולקחת שיעורים, מיה ניהלה שיעור ביד קשה ותמיד אמרה: "את יכולה יותר!" - וזה מה שעשה את הרקדנים!

Yona Levi

יונה לוי ז"ל (1943-2020) רנה שרת

התוועדתי אל דמותה המופלאה של הרקדנית יונה לוי כשעסקתי בתחקיר לקראת כתיבת ספר ביוגרפיה על מיה ארבוטובה - חלוצת הבלט הקלסי בישראל. יונה הייתה מתלמידותיה הנבחרות והאהובות עליה במיוחד. נפגשתי עם יונה בתחילת שנות האלפיים, והיא העלתה בפניי מזיכרונותיה על ראשית דרכה בעולם המחול, וכך סיפרה:

נרתי בשכונת מחלול על שפת הים בתל אביב. מיה אהבה את הים והייתה באה הרבה לטייל בחוף. אני הייתי ילדה קופצנית ומרחפת כואת, מאוד נמישה והייתי עושה כל מיני תרגילים על החול. בשכונה שלנו גר בחור שהיה רקדן אצל מיה, ואחר כך היה עיתונאי. קראו לו שאול כ"עטר. יום אחד הוא אמר למיה: "את חייבת לבוא לראות ילדה קטנה ומיוחדת." הייתי אז בת שש. מיה הגיעה לחוף, ניגשה אליי ושאלה: "את נרה פרה?" ופנתה לאימי שעמדה על ידי: "אני מורה לריקוד. אני מאוד רוצה שתביאי אותה אליי." אימי הסכימה והגענו לסטודיו. ישבתי וראיתי שיעור וזהו - התחלתי לרקוד. אני לא כל כך זוכרת את השיעור הראשון, אבל אני זוכרת שזה לא נראה לי. העמידה המוקפדת, המשטר. אני רציתי שיהיה לי קל ונוח, רציתי לרקוד בכיף, בחופשיות, ולא את המשטר המחמיר הזה של הבלט הקלסי. בנוסף, לאימי היה קשה ללוות אותי ולשבת בשיעורים, ואחר-כך היא אמרה לי: "אני מצטערת, אני לא יכולה להביא אותך כל פעם. תצטרכי לעשות את הדרך הזאת לבד."

המשכתי עוד קצת אבל זה לא הלך. באיזה שהוא שלב הפסקתי ונעלמתי מהשטח.

יום אחד מיה באה אלינו הביתה ואמרה לאימי: "מה קורה כאן? הילדה לא מגיעה." אימא אמרה: "היכיס לא מרשה", ואז מיה אמרה: "בסדר, הילדה תלמד

יונה עזבה את "ענבל", הצטרפה ל"להקת הפעמונים" והשתתפה בהופעותיה בארץ ובעולם. ב-1962, והיא בגיל 19 בלבד, הוזמנה לשחק בתפקיד הנסיכה, אחד התפקידים הראשיים בסרט *מרקו פולו* לצד השחקן הצרפתי הנודע אלן דלון. היא הפכה לכוכבת. ב-1965 השתתפה בקומדיה הישראלית צרפתית בבימויו של אלכס יופה לצד דליה פרידלנד כאשר יונה מגלמת תפקיד סמלת צה"ל. ב-1965 נישאה לאלכס ספונקוב, חבר ילדות שלה משכונת מחלול בתל אביב. לאחר נישואיהם התגררו בקיבוץ תל יוסף, ושם נולדה בתם הבכורה. היא חשה שאיננה מממשת את עצמה והמשפחה עברה לתל אביב, מפעם לפעם הופיעה עם להקת "כרמון", וכן השתתפה בתוכנית "הימים הטובים" של שייקה אופיר. היא גם רקדה בלהקת "ניז' פלוס" של שמעון בראון. במהלך השנים נולדו לה עוד שלושה ילדים. לאחר מות בעלה ב-1985, פתחה סטודיו למחול בשכונת יד אליהו בתל אביב, וכן שימשה מורה במרכזת קהילתי בית ברבור. היא נפטרה בגיל 77 בעקבות מחלה.